

MYCKET DANS I FIOLAND

LANDET RUNT Nästan två av tre som är med i Malung-Sälens kulturskola är danselever. Nu satsar man på att utveckla också musikverksamheten. Folkmusiktraditionen är stark i bygden, men långa avstånd och knappa resurser är stora utmaningar - men barnen måste få spela, och spela tillsammans.

text & foto David Berjlund

ORRSKOGEN ÄR MALUNGS folkpark, nav för Dansbandsveckan som i juli varje år invaderar orten. Nu är det värvinter, på scenen i en av dansotundorna söker *Plåtman, Fågelskrämman, Lejonet* och *Dorothy* efter trollkarlen från Oz, i pjäsversionen av den kända musikal. Skådisarna är mellan 11 och 14 år, med i en av kulturskolans dramagrupper, de har sin scenmärvaro och replikerna sitter. →

Andreas Kratz är vikarierande kulturskolechef i Malung-Sälen, och vill nå fler barn och orter i kommunen, och bygga upp musikverksamheten.

– Och då är det ändå jättemycket text, största rollen har 140 repliker, präpke dramaläraren Helena Lissmatz efterträd. I maj ska hennes yngsta teatergrupp spela *Madicken*. – Jag har tre grupper, med tretio elever, och det är väldigt roligt. Man får göra allting! Mycket riktigt har hon registrerat, gjort programblad, ritat scenografier, målat kulisser och byggt om sängen som står på scenen.

FEMHUNDRA PERSONER såg den här föreställningen – det är var tjugonde invånare i Malung-Sälens kommun, och det säger kanske något om kulturskolans verklighet här: den är liten, men den märks. Och så verkar den i en kommun med få invånare men jätte stora ytor. För lärare i kulturskolan kan det bli hundra bilmil och åtta

arbetsplatser på en vecka, man jobbar mycket på egen hand och ser ibland kollegerna bara på veckomötena. Andreas Kratz berättar om det här, och framhåller att det finns tydliga fördelar med att vara en liten kulturskola. – Vi har mycket kompetent personal som vill samarbeta, och då är det ganska enkelt när det är litet. För vi möts ändå, vi kan fördela arbetet mellan oss och jobba kreativt och långsiktigt.

Vi ses i Tingshuset, kulturskolans högkvarter mitt i Malung, Husets historia syns i trapphusets målningar - snygga och k-märkta gestalningar av brott. I den gamla tings-salen leder Malin Bäckle en danslektion med fyra pojkar. De börjar med att leka kull, fast killarna dansar egentligen redan då, och hjular och

Malung-Sälens kulturskola

- Malung-Sälens kommun ligger i västra Dalarna, har drygt 10 000 invånare och är Sveriges 23:e största kommun till ytan.
- Kulturskolan har lokaler i gamla tingshuset i Malung, där sker en del instrument- och dansundervisning på eftermiddagsstid. Den mesta verksamheten sker under skoldagarna, i grundskolans och förskolans lokaler i Malung, Sälen, Lima, Malungsfors och Yttermalung.
- 300 elever mellan 4 och 20 år är med.
- 83 % av eleverna är tjejer.
- Dans (barndans, dansmix, show/jazzdans, street) är största ämnet, med ca 200 elever. 20 år med i drama/teater, resten i musik (sång och flöjt är störst, med 39 och 30 elever, dessutom finns saxofon, trumpet, trombon, cello, kontrabas, piano, gitarr, elbas och trummor).
- Inom musikundervisningen finns undervisning både enskilt och i grupp. Dans- och dramaundervisning i grupp.
- 100 barn i kö.
- 10 lärare och en chef är anställda, på sammanlagt ca 5 heltidstjänster, inkluderat timanställda.
- I vårens program syns bland annat dansshower, teaterföreställningar, vårkonsert, och en elev- och lärarkonsert på Kulturskolans dag.
- Terminsavgift 600,-/elev. 300,- för exträmnine. Syskonrabatt 300,-.
- Musikelever får låna instrument, utan avgift.
- Kulturskolan har en politiskt beslutad budget.

På spaning efter Trollkarlen från Oz - elever i en av kulturskolans dramagrupper i Malung.

voltar. Sedan börjar de jobba med koreografi inför en show senare i vår. Andreas visar runt i resten av huset, och berättar om verksamheten. – När jag flyttade hit till trakten fick jag jobb som verksamhetsutvecklare här, det var ett år sedan, men snart fick jag hoppa in som vikarierande kulturskolechef.

LITE FRÅN SIDAN kom han in - men ser först vad som är utmärkande för kulturskolan här. – Dels är dansen stor och fantastisk, och märks mycket genom dansshowerna de gör. Vår danslärare Timea Hedlund har jobbat länge med att bygga upp detta. Och så har vi fantastisk kompetent personal, de är vår stora tillgång. Jag jobbade på Göteborgsoperan för, det här är ju inte en professionell

verksamhet på samma sätt, men lärarna är väldigt professionella, och bra förebilder. Det gör att eleverna stannar. Det enda problemet med personalen är att det är för lite av den. Andreas vill ha mer tjänstutrymme (nu är det runt 5 heltdier totalt) för att expandera så alla som vill får plats, och för att nå fler. Fler nyblända, och fler killar - idag är de knappt en femtedel av eleverna. Det behövs andra koncept än »20 minuters lektion och en konsert«, säger Andreas, och visar den alldeles nya studion för digitalt musikskapande. Kanske kan den dra en del killar. – Fast vi vill ju ha killar som dansar också. Nu är de ganska få.

»Vi har bra personal som vill samarbeta, och då är det ganska enkelt när det är litet.«

ANDREAS KRATZ

Intresset för kulturskolan är stort i kommunen - det syns i den långa kön - och lokalerna i Tingshuset är bra som en samlad punkt för personalen, och med bra undervisningssalar. Orrskogen är en bra scen. Mycket fungerar alltså, och just därför skulle man kunna göra så mycket mer, med lite mer lärarresurser, menar Andreas. Undervisning på fler platser till exempel - geografin spelar ju roll i en kommun som Malung-Sälen. Andreas talar om hur fint det vore att kunna undervisa också i Rörbäcksnäs, som ligger nära norska gränsen men nästan åtta ibland rätt igensnåda mil från Malung. Och så är det dags att satsa på musiken. →

Dramaläraren Helena Lissmatz i eftersnack när andra föreställningen av Trollkarlen från Oz spelats.

– Dansen är ju stor och etablerad, och dramagrupperna fungerar fint, men sedan musikskolan 2006 blev kulturskola har musiken minskat kraftigt. Där ligger vårt stora arbete.

DET ÄR VIKTIGT inte minst för att musikeleverna ska få spela tillsammans. Kulturskolan har sänggrupper, men ensemblet är en utmaning: när varje instrument spelas av få elever, ofta på olika nivå, och undervisningen sker på olika skolor runt om i kommunen blir det svårt att mötas och spela.

– Men vi försöker. Nu gör vi en mellofestival på Orrskogen i maj, med specialskrivna stämor. En hel konsert där alla är med och spelar samma låtar, tillsammans.

»Det är ett spännande samarbete, med länsorkestrar, körer och spelmannslag, där elever kan få träffas och spela tillsammans i stora grupper.«

ANDREAS KRATZ

Andreas hoppas på politikerna - »vi har ett jättebra samarbete med nämnden, och det är förstärkt mitt jobb att påverka dem« - och tänker söka nationella pengar.

MYCKET HÄNDER redan. Den nya lärorkestern presenterar kulturskolan och instrumenten i kommunens skolor, och Andreas funderar på hur man kan samarbeta ännu mer med föreningar och fritidsgrupp. Och så kör man Kulturskolans dag, med öppet hus, konsert och instrumentprovning, inom ramen för kulturskolornas länsamarbete i Dalarna.

– Det är ett spännande samarbete, med länsorkestrar, körer och spelmannslag, där elever kan få träffas och spela tillsammans i stora grupper.

Där kommer vi in med vår lilla skola - något som är väldigt stort, säger Andreas.

Och det där samarbetet kan spela roll. För folkspelet, till exempel - stråkläraren Louise Kratz jobbar med att locka fler barn till det folkspelande som är så stort del av Malungbygdens kulturarv. Hon hoppas dra nytta av länets ungdomsspelslag, berättar hon på väg från en fiollektion i Lillmo-skolan.

– Vi spelar mest på gehör, vi leker i musiken, och spelar mycket olika - folkmusik, populär, lite klassiskt. Än så länge har jag ofta individuell undervisning, men jag ska ändra det och försöka bara ha grupplektioner, säger hon.

Det kanske låter som en besparing, men det är en satsning. – Spelar man ihop blir det ju roligare. – Säger Louise. Och så är hon framme vid Tingshuset, och börjar nästa fiollektion. ■